

NIEUW SCHILDERIJENBEZIT VAN HET ZUIDERZEEMUSEUM

De bezoeker der beide expositiezalen aan de Wierdijk, welke dit jaar geheel ingeruimd zijn voor een keur uit de sinds 1 januari 1956 verworven aanwinsten, zal het aanstonds opvallen dat de beeldende kunst hierin een belangrijker aandeel heeft dan in vorige jaren het geval was. En meer nog zal hem wellicht de, over het geheel genomen, goede tot zeer goede kwaliteit dezer aanwinsten treffen.

Zijn in de eerste dezer twee zalen - zaal 7, waarin de uit 111st afkomstige „kajuitkamer” wel de „pièce de résistance” vormt - behalve tal van andere voorwerpen voornamelijk aquarellen geëxposeerd, van de filmzaal (zaal 8) zijn de wanden en schotten bijna uitsluitend door olieverfschilderijen ingenomen.

Bij het betreden van deze laatste zaal valt de blik onmiddellijk op een majestueus doek van de zeventiende eeuwse schilder M. Witboos, een schildersleerling van Jacob van Campen, die in 1627 - vermoedelijk te Amersfoort - geboren werd en in 1703 te Hoorn overleed. Het visserijbedrijf, zoals hij dit in en nabij de laatstgenoemde stad waarnam, inspireerde hem tot een merkwaardig stilleven van vissen, schelpen, netten, vismanden, een kaar, een hoosvat, met daarachter een smal haventje met vissersschepen en een roeiboortje met een vismand. Visserslieden smelten teer in een grote, ijzeren pot, terwijl hun

M. Withoos. „Visserijbedrijf te Hoorn”

vrouwen op een vlotje haar was spoelen in het havenwater. Achter een tweetal tussen palissaden oprijzende molens zien wij uit over het druk bevaren Hoornse Hop met in het verschiep de kerktorens van daaraan gelegen dorpen.

Het interessante en, bij alle volheid van uitgebeelde objecten, fraai gecomponeerde doek wordt door een tweetal werken uit de vorige eeuw geflankeerd: een in 1882 geschilderd actiefol zeestuk, „Bomschuit met gestreken mast”, van G. van der Laan (1844-1915) en een „Bom met nettenwagen op het strand” van J. H. B. Koekkoek (1840-1912), begaafde telg van een uitgebreide familie van schilders van rivier- en zeegezichten vooral.

Tegen de linkerwand der filmcabine hangt een zeer karakteristieke tekening van de vermaarde negentiende eeuwse schilder van stadsgezichten Cornelis Springer (1817-1891), het Zuiderspuil te Enkhuizen in 1866 in beeld brengende, met ter linkerzijde het, als vermoedelijk geboortehuis van Paulus Potter bekend staande, huis met de wapens en op de achtergrond de Drommedaris, een bijzonder levendig straat-tafereel met o.a. een door een paard voortgetrokken vrachtslede.

De rechterwand biedt plaatst aan een anoniem schilderij, een strandgezicht met bomschuiten en een zeer vroege, hooggepijpte stoomboot onder een opkomende donkere wolk voorstellende. Dit bijzondere fraaie doek is geschilderd in de voor Andreas Schelfhout (1787-1870) typische trant en het komt mij dan ook niet onwaarschijnlijk voor dat wij hier met een werk van deze leermeester van de vermaarde J. B. Jongkind te doen zouden hebben.*)

De voorzijde der cabine wordt ingenomen door een moderner doek, „Kerkgang te Huizen”, van Tijmen Moll (geb. 1890), zelf geboren en getogen in dit Gooise Zuiderzeedorp.

Tegenover de tekening van Springer hangt een aan Breitners werk verwante, in een stemmingsvolle donkere toon geschilderde „Ophaalbrug met tjalk bij het Prinseneiland te Amsterdam”. Dit doek, van de hand van de in 1916 te Amsterdam geboren Jan Korthals, wordt geflankeerd door twee kleinere havenstukken, het ene met tjalken van Evert Moll (geb. 1887), het andere met bidders van Piet Egmond (1864-1908). Dit laatste schilderijtje werd verkregen door een schenking van onze stadgenote, nicht van de schilder, Mevrouw M. J. Anholt-Egmond.

Van Egmond ook kan men achter in de zaal een groter doek aantreffen, dat een bekend Enkhuizer type uit vroegere dagen, de visser „Rooie Dirk”, uitbeeldt terwijl hij, met zijn zuidwester op en een pijpje rokend, zijn fuiken te drogen hangt op het Kooizand. En nogmaals brengt Egmond ons op het Kooizand met een klein schilderijtje, dat in zaal 7 een plaats vond.

Ook van Evert Moll hangt achter in zaal 8 een tweede doek, eveneens door een typisch stukje Enkhuizen geïnspireerd, namelijk door de Oude Haven met de Dijk en, op de achtergrond, de Drommedaris.

C. Springer, „Het Zuiderspuis te Enkhuizen“

Ditselfde havenbeeld inspireerde ook David (J.) Schulman (geb. 1881), tot een sepiatekening, welke men in zaal 7 vindt. In zaal 8 is deze schilder vertegenwoordigd door een olieverfschilderij van een Volendamse binnenhaven.

Het fraaie scheepsmodel - een zeventiende eeuws fregat - dat recht tegenover de ingang van zaal 8 werd opgesteld, wordt ter linkerkant geflankeerd door twee imposante portretten van een Marker visser en zijn vrouw, beide van de Amsterdamse hoogleraar Nico van der Waay (1855-1936), ter rechterzijde door een fleurig romantisch zee-stukje met een beurtschip van de negentiende eeuwse zeeschilder P. J. Schotel, (1808-1865).

Van een latere telg dezer bekende Dordtse schildersfamilie, A. P. Schotel, hangen in het middengedeelte van dezelfde zaal een tweetal, in de hem kenmerkende, overheersend grijzig-groene, toon

geschilderde doeken: „Botter in het Krabbersgat” en „Haven van Spakenburg”.

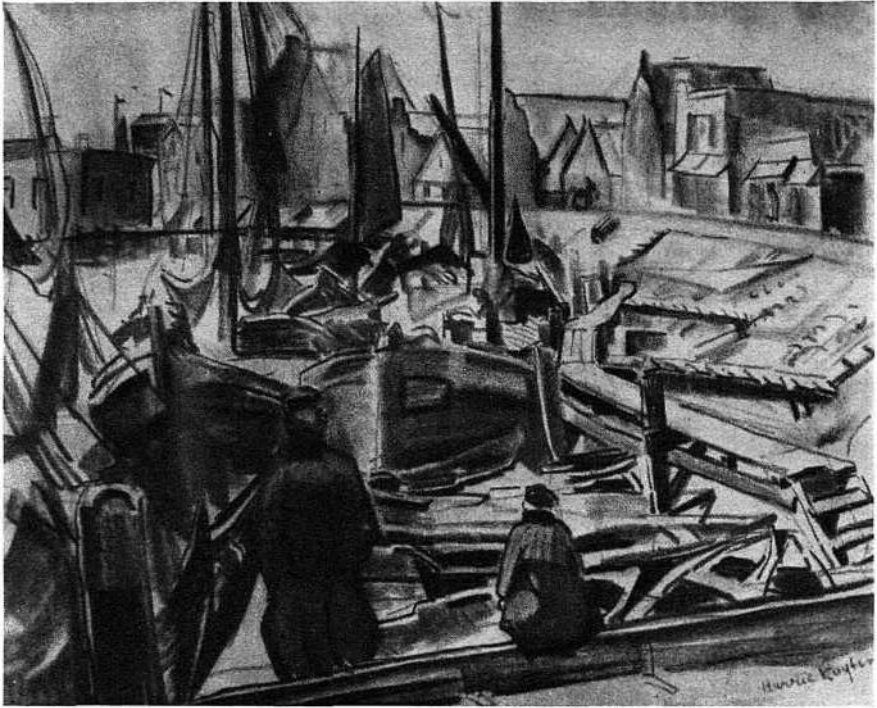
Moest in 1953 nog de toenmalige directeur vaststellen dat het Zuiderzeemuseum geen enkel doek bezat van de grote Zuiderzeeschilder W. B. Tholen, thans zijn wij, naast een aantal tekeningen, in het gelukkige bezit van een viertal schilderijen en een aquarel van deze, in 1860 te Kampen geboren en in 1931 te Den Haag overleden, kunstenaar.

Een dier schilderijen - het zeventiende eeuwse buisje op de hoek van Torenstraat en Doornkroontje uitbeeldende - vond reeds eerder een plaats in de schilderijenzaal in de Kadevleugel. De drie overige, alle van vrij klein formaat, hangen thans aan een der schotten van zaal 8. Achtereenvolgens brengen zij het Kooizand met daarachter de Zuiderzee, een zeikast in het Krabbersgat en een teeroven met opgelegde schepen te Monnikendam in beeld. Vooral in het middelste dezer doekjes verloochent zich zomin Tholens zeilers- als zijn schildersbloed. De aquarel, „Wierdijk bij de Blauwpoortsbrug” treft men in zaal 7 aan.

Reeds mocht ik verscheidene werken noemen, welke door onze stad of haar omgeving werden geïnspireerd. Hiertoe behoren eveneens een drietal schilderstukken van J. E. van de Wetering, bijgenaamd „de Rooy” (geb. 1877), die respectievelijk de noordelijke stadswal, de vroegere Compagniesbrug van het noorden uit gezien en het Kooizand met bloeiend gewas tot onderwerp hebben.

Ook van G. M. Tamson (1873- ?), die nog aan de Rijks-H.B.S. alhier als tekenleraar verbonden is geweest, hangen hier een drietal schilderijtjes, waarvan er twee te Enkhuizen werden geschilderd, namelijk aan de Noorderdijk nabij het tegenwoordige Plan Noord en aan de Wierdijk bij de Blauwpoortsbrug. Het derde geeft een, vooral ook uit documentair oogpunt interessante, voorstelling van het badstrand te Muiderberg.

In de naaste omgeving van onze stad brengt ons de in 1831 te Andijk geboren (na 1878 overleden) landschapschilder Willem Kooiman van wie een ietwat primitief maar toch wel stemmig en bekoorlijk geschilderd, van afmetingen vrij groot, doek boven een der vitrines van zaal 7 hangt. Het toont ons een stelphoeve met vee

Harrie Kuyten. „Haven te Volendam“

rondom, tegen de achtergrond van de Zuiderzeedijk met de vuurtoren „de Ven“. Het werd ons in bruikleen afgestaan door de heer Jac. Groot te Hoorn.

In zaal 7 moge ik nog wijzen op een drietal grote aquarellen van J. van der Linde (1864-1956?): „Viermaster op zee“, „De toren van Ransdorp“ en „Tjalken in de haven“, een eveneens in waterverf gepenseeld riviergezicht met schepen van de op latere leeftijd blind geworden Hagenaar E. Koster (1817-1892) en vooral op een fors en raak in siberisch krijt uitgevoerde tekening van de Volendamse haven door Harrie Kuyten (geb. 1883). Over zaal 7 en 8 gelijkelijk verdeeld werden een zestal aquarellen van C. Vreed-

burgh (geb. 1880), een ware Zuiderzeecyclus die ons achtereenvolgens brengt in Medemblik, Broekerhaven, Edam, Volendam en op Marken om op Urk de reis te beëindigen.

Beëindigen ook wij onze rondgang door de beide expositiezalen, dan zien wij ten slotte in zaal 8 nog schilderstukken van Paul Rink (1852-1903): „Volendammer tuintjes tegen de dijk”, J. E. van Heemskerck van Beest (1828-1894): „Zeilende tjalk”, J. C. K. Klinkenberg (1852-1924): „Hoofdsluis te Hoorn” en W. F. Noordijk (geb. 1887): „Eemmond”.

Drs. G. R. Kruissink

*) Nadat dit artikel reeds was gezet, werden in de opstelling enige geringe veranderingen aan gebracht, in verband met nieuwe aankopen, waaronder schilderstukken van Abraham Hulk (1813-1897) en Paul Rink.